

0. PREDGOVOR

Ivo Paić

Pred čitateljem je prva u nizu studija što slijede temeljem istraživanja antropometrijskih osobina hrvatskih vojnika i časnika. Ovo je prigoda i za nekoliko predgovornih napomena. U njima nije izravno riječ o sadržajima sa stranica studije. Tu zadaću su riješili i obrazložili svoje spoznaje voditelji i sudionici istraživanja. Moje se napomene odnose na obzor i uvjete razumijevanja istraživanja strategije obrane Republike Hrvatske, kamo dakako spadaju i ova istraživanja ljudskog čimbenika, te obrane.

Znanstvena istraživanja strategije obrane počela su koncem 1991. godine u Upravi za strateška istraživanja GSHV (sada: Centar za strateška istraživanja MORH). Tada je stvorena jezgra povremena i trajnijeg okupljanja i suradnje blizu dvije stotine hrvatskih znanstvenika, vojnih i drugih eksperata, te više znanstvenih instituta - među kojima osobito značenje ima Institut za antropologiju - Zagreb, znanstveni nositelj antropometrijskih istraživanja. Sredinom 1992. godine dovršen je Program istraživanja strategije obrane. U njemu je tematiziran teoretski horizont i predmet istraživanja u deset projekata. Oni obuhvaćaju: hrvatski domovinski rat, geostrategijske značajke RH, hrvatske oružane snage, globalne i područne strategije, strategiju i sustav civilne obrane, probleme strategijskog dočeka, istraživanje stožera i zapovjedništava, zapovjedno-informacijske i zapovjedno-bojne sustave, te višedisciplinarni istraživački pristup čimbenicima vojne djelatnosti. Mjerom razvoja spoznaja u svim tim (i nekim drugim) projektima, raste i kakvoća onih spoznaja koje osiguravaju znača-

jan udjel znanosti u oblikovanju zamisli i nauka obrane Republike Hrvatske.

U spomenutu Programu strategija obrane je zamišljena kao složaj više posebnih strategija, kakve su primjerice politička, gospodarska, vojna, kulturna, znanstvena i dr. Tako je metodički i za istraživanje regulativno uspostavljeno stajalište po kome obrana nije nešto tehničko, niti je samo vojno, ona može biti dana ad hoc uvidima i rješenjima, improvizacijama i domišljanjima koja nisu otporna na opovrgavanje. Obrana je - pogotovo male i već nekoliko godina napadajima izložene zemlje - složena dinamična cjelina, razvojan sustav organizacije i uporabe svih narodnih snaga za opstanak, održanje identiteta naroda i njegove suverene države u anarhičnoj međunarodnoj zajednici kojom ipak još vladaju interesi i moći. Nepredrasudan odnos spram tim činjenicama upućuje na strogo znanstveno, politički, gospodarski i vojno racionalno prosuđivanje sastavnica i cjeline hrvatske obrambene moći:

Prvo. Hrvatska je mala zemlja, te su joj svi naravni, tvarni i ljudski potencijali umnogome ograničeni. Njihovo jačanje, zaštita i uporaba traže stalnu promišljenu skrb, stegu mišljenja i ekonomičnost djelovanja.

Drugo. Hrvatski narod je najveće bogatstvo Hrvatske. Što je hrvatski narod i tko je on to se može na razne načine ustanoviti ovisno o znanstvenom ili kakvom drugom vidokrugu mišljenja. Međutim, bitna odredba hrvatskoga naroda je posve jednostavna: kao narod on je

naroden i dakle nešto je živo, u prostoru i vremenu je razvio svoj identitet, a u oblicima društvena života razvile su se osobnosti i unutarnje razlike koje to živo čine životnim, promjenjivim. U načinima i oblicima njegove obrambene i svake druge organizirane-povezane djelatnosti mora doći do riječi to bogatstvo cjeline naroda i osoba. U svim tim djelatnostima sijeku se mnoge izravno dane i višestruko posredovano djelujuće odrednice hrvatskoga opstanka.

Treće. Ta je životnost teme i predmet rečenog višedisciplinarnog istraživanja čimbenika vojne djelatnosti, a u njemu projekta u kojem se istražuju antropometrijske osobine hrvatskih vojnika i časnika, kamo spada i sadržaj ove studije. Ona se oslanja na nekoliko milijuna strogo kontroliranim postupcima dobivenih podataka o novacima u pet središta HV. Čitatelj će odmah lagano vidjeti što - u jednoj od svojih strana, "dimenzija" - znači bogatstvo životnosti o kojoj je naprijed nešto naznačeno: poredbene analize pokazuju, da tako kažemo "antropometrijsku integriranost" mladih hrvatskih vojnika u svjetske "standarde"; također, prve serije znanstveno prikazanih podataka upućuju na neke osebujne antropometrijske značajke (mjere i omjere) u istraživanoj populaciji; no čini se najočividnije su unutarnje razlike između nekoliko obrađenih pokazatelja.

Četvrto. Dakle, tek što je otkriven prvi sloj antropometrijskih spoznaja pokazalo se bogatstvo sadržaja u koje se ne

može proizvoljno interpretativno ući. To je jedan od tezaurusa što nastaju provedbom Programa istraživanja strategije obrane. Svi podaci svake takve "baze podataka" postaju činjenice i oslonac odlukama samo ake se stalno drži na umu cjelina obrane u kojoj serije znanstveno uređenih obavijesti postaju smislenima.

Peto. Pokrenuta znanost i znanstvena istraživanja obrane, kamo spadaju i prvi rezultati naše "vojne antropometrije", izravno su usmjereni protiv improvizacija koje su neotporne na opovrgavanja i načelno su - kao djelatnost vođena stegom mišljenja - protimba nekontroliranu trošenju svakog od tri spomenuta dijela ili sastavnice otporne snage hrvatske obrane: priroda, ljudski tvarni i duhovni uratci i učinci, te sam čovjek.

Šesto. Za protekle tri godine istraživanje strategije obrane se kretalo između želja znanstvenika za širokim obuhvatom cjeline i dijelova obrambenog složaja, te praktičara-djelatnika koje su ratne prilike upućivale na dnevna neizostavna rješenja. No cijela se stvar odvijala - kako često i biva - negdje po sredini. Dakle negdje između objektivne prisile na brzo djelovanje i znanstvene potrebe za postupnošću i viševrsnom provjerom znanstvenih uvida. Najvažnije je to što rezultati pristižu. Jedan je i ova studija. Ako je u žaru domovinskog rata trebalo unatoč svim nevoljama odlučiti što istraživati, danas je također vrijedno pitanja: kako istraženo uvesti u kompleks obrambenih nastojanja i djelovanja?